

schijn, die slechts geëvenaard kan lijken bij oude meesters van het portret als Matsys, of Holbein. Dat Veth bij dit werk vooral (op paneel geschilderd — wat hier kenteekenend is!) zich die geliefkoosde voorbeelden voor oogen hield, zelfs den indruk maakt die ter zijde te willen streven, hoeft onze waardeering ervoor niet te temperen. Overigens is de stelligheid van vormbeschrijving in een eveneens gaaf lijnenstel, de gratie zelfs in de strakke en toch soepele teekening, ons hier borg voor de overtuiging — en dus de betrekkelijke zelfstandigheid — waarmee dit stijlvol portret is ten einde gevoerd.

De schilderwijze van Veth is een: „vingt fois sur le métier remettez votre ouvrage”. Het kan een ingewikkelde en geduldige arbeid lijken, eerder in een laboratorium dan in een schildersatelier verricht. Doelbewustheid en redelijk bewustzijn hebben daarbij ook weer de leiding. Het is een onvermoeibaar zoeken naar de juiste taktiek, het is een kwestie van uithoudingsvermogen in het dóórzetten, innig samenhangend met het einddoel: gelijkenis-treffen in absoluten en volledigen zin. En daarmee dwingt hij ons tot nuchtere verkenning van het wezen der portretkunst en zelfs om ons daarbij op het standpunt te plaatsen der eenvoudigen van geest, die portretteeren begrijpen als een persoonsvoorstelling met mechanische nauwkeurigheid. Deze verlangen een menselijke facie, precies en als sprekend uitgeprent, en niet een schilderij waarbij de maker het in den zin had, een portret te leveren. Ik bedoel hiermee natuurlijk niet dat zoo'n leek daarmee de rechte man is tot juist beoordeelen en waardeeren — andere uitgeschilderde, ópgemaakte portretten van minderwaardig allooi, zullen hem wellicht evenzeer aanstaan en mogelijk nog meer aanlokken — 'k wil alleen maar zeggen, dat Veth's werk uitnemend geschikt zou zijn tot aanschouwelijk voorbeeld, om die in kunstaangelegenheden nog onmondigen een grondig en gezond begrip van portretkunst bij te brengen. Laat me er aan toe voegen: indien hun esthetische bevassing voor de kunst der Primitieven nog al te onontwikkeld is!

Het vermogen om een gelijkenis te treffen bezat Veth zeker op ongeëvenaarde wijs. Het heeft me bij zijn beredeneerd, nauwgezet en ook wel eens tot het pijnlijke angstvallig werk, waarop herhaaldelijk is teruggekomen, wonderbaarlijk toegeschenen, dat hij „er uit is kunnen komen”. Want ieder schilder weet hoe het minste kleurtje, dat uit den toon valt, het geringste lijnzetje dat er naast is, een streep door de opgemaakte rekening zal halen.

Dat gelijkenis treffen is hier niet te verwarren met een uiterlijke typeering, die spiritueel kan zijn en de bedoelde persoon herkenbaar maakt. Het is bij Veth: een persoonlijkheid zoo scherp in 't oog vatten met al zijn eigenaardigheden en uiterlijke merkteekenen, tot hij, als door de huidtrillingen heen, tot het psychologisch wezen is kunnen doordringen. En het gaat er